

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ
เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 16

และ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3
“งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ร่วมกับเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

22 กรกฎาคม 2559

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สภาพการใช้และปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ ในห้องสมุดโรงเรียน

Usage and Problems of Automated Library Systems Faced by Librarians in School Libraries

อาภาภรณ์ วรรณ¹ และ นารีวรรณ เขียววาสน²

Aphaporn Wanna¹ and Nareewan Khiewwas²

^{1,2}สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง สภาพการใช้และปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ /ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 136 คน ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร โดยใช้ตารางเครจชีและ มอร์แกน และสุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ห้องสมุดได้จัดหาระบบงานย่อยในการดำเนินการระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ได้แก่ ระบบงานบริการยืม – คืน (Circulation Module) ระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) และระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) ห้องสมุดโรงเรียนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ได้แก่ โปรแกรม OBEC Library Automatic System, PLS3, Library 2000, Library 2001, UlibM และ Library work 2013

2. ปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนประสบปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งประสบปัญหามากที่สุด ได้แก่ ระบบระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชีงบประมาณ (Acquisition Module) ระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) ระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) ระบบงานยืม-คืน (Circulation Module) และระบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serial Control Module)

3. ความพึงพอใจในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ โดยภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านการให้บริการด้วยระบบงานบริการยืม-คืน ด้านการทำงานของระบบงานจัดทำรายการ ด้านระบบงานจัดการระบบ ด้านระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ ด้านระบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ด้านการทำงานระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชี และด้านการบริการของบริษัทผู้แทนจำหน่าย

คำสำคัญ : ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

Abstract

The purpose of this research were to study the use of automated process in school libraries, issues with using automated processes in school libraries and to study the satisfaction of school library workers.

The sample used in this research consisted of teachers, librarians and library workers in Primary Educational Service Area Office Phetchabun and Secondary Educational Service Area Office 40 Phetchabun in academic year 2014, with a sample size of 136 determined to be representative of the population by using Krejcie and Morgan tables and stratified random sample of proportion. The instrument used in this study was based on research statistics include percentage, mean and standard deviation.

The results found that:

1. It was found that the majority of school libraries used automated library systems to increase the efficiency of library services, specifically: Circulation Module, Cataloging Module and Online Public Access Cataloging Module. The school libraries in Phetchabun use library applications including OBEC Library Automatic System, PLS3, Library 2000, Library 2001, UlibM and Library Work 2013.

2. The study revealed that the problems faced by schools in using the systems were at a moderate level. The problems were related to Acquisition module, Cataloging module, Online Public Access Cataloging module, Circulation module and Serial control module.

3. The satisfaction of the library of teachers librarians, librarian/library worker Officials in school libraries had an overall high level of satisfaction provided by the system circulation, the operation of the system transaction, the system management, the system of online public access cataloging, the system of serial control, the system supply and control account and the company's services business.

Keywords: Automated Library Systems

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสนองต่อแนวการจัดการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนการสอนของสถานศึกษา (กรมวิชาการ. 2543 : 13) กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของห้องสมุดโรงเรียนจึงได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนในสังกัดมีห้องสมุดสำหรับให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าตลอดจนเสริมทักษะทางการอ่านให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลายตามต้องการ และได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาห้องสมุดให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารทางด้านวิชาการและสาระอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน

ห้องสมุดโรงเรียนมีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่งที่ทำให้ห้องสมุดสามารถปฏิบัติงานและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานรูปแบบเดิมสามารถครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจำเป็นต้องใช้ได้อย่างครบวงจร โดยทั่วไประบบห้องสมุดอัตโนมัติมีชุดคำสั่ง (Module) 5 ชุดคำสั่งสำคัญ ๆ ได้แก่ 1) งานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ (Acquisition Module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นการสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาเข้ามา ทั้งด้านการจัดทำงบประมาณ จัดซื้อการจัดหาทรัพยากร การทำจดหมายสั่งซื้อ 2) งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ (Cataloging Module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการสร้างข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท 3) งานควบคุมวารสาร (Serial Module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานของวารสารจะเป็นงานคล้ายกับ Acquisition Module แต่เน้นงานจัดหาวารสาร โดยการสั่งซื้อ การจัดงบประมาณจัดซื้อ และการทำงบประมาณ การทำจดหมายสั่งซื้อและทวงถาม เป็นต้น 4) งานบริการยืม-คืน (Circulation Module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานให้บริการยืม คืน ทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งด้านการสร้างฐานข้อมูลสมาชิกห้องสมุด กำหนดอายุสมาชิก การกำหนด สิทธิการยืมของสมาชิก เป็นต้น และ 5) งานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอเพ็ค (Online Public Access Catalog = OPAC) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานการสืบค้นข้อมูล มีหลักการสืบค้นเหมือนกับการสืบค้นด้วยระบบมือที่ใช้บัตรรายการ เช่น การค้นจากผู้แต่ง (Author) หัวเรื่อง (Subject) คำสำคัญ (key word) เป็นต้น (สมพิศ คูศรีพิทักษ์. 2539 และนิธินา สังคหะ. 2542 : 84-85)

การจัดหาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มี 3 แนวทาง (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2548, 137-138) ได้แก่ ผู้ใช้พัฒนาขึ้นเอง (In-house System) จ้างหน่วยงาน/บริษัทใดบริษัทหนึ่งให้พัฒนาระบบให้ และซื้อโปรแกรมสำเร็จรูประบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Turnkey System) ในประเทศไทยและต่างประเทศ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนส่วนมากจะใช้โปรแกรมพัฒนา โดยคนไทย เช่น Magic Library, นวสาร 2000, Library 2000, SMS Library, PLS 3 UlibM และ OBEC Library เป็นต้น ส่วนการใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำเร็จรูป (Package software) ทั้งที่นำเข้าจากบริษัทในต่างประเทศและที่ผลิตในประเทศไทย ซึ่งระบบเหล่านี้ทำงานแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ผลิตแต่ละราย ห้องสมุดสามารถเลือกและทดลองใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของห้องสมุด การติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งานได้อย่างรวดเร็ว มีราคาสูงตามคุณภาพของโปรแกรมและ มีค่าใช้จ่ายอย่าง

ต่อเนื่องในการบำรุงรักษา บางครั้งหากต้องการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบางอย่างของห้องสมุดก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเองได้ หรือบางห้องสมุดอาจประสบปัญหาหลังจากที่ใช้งานไปสักระยะหนึ่ง และพบว่าโปรแกรมทำงานได้ไม่ตรงตามความต้องการของห้องสมุดจำเป็นต้องให้บริษัทผู้ขายเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ในบางกรณีพบว่า โปรแกรมของบางบริษัทไม่สามารถแก้ไขให้ตรงความต้องการเฉพาะของห้องสมุดได้ความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปที่อาจจะไม่ตรงกับความต้องการของห้องสมุด ทำให้ห้องสมุดโรงเรียนบางแห่งพัฒนาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติขึ้นใช้เอง โดยการจ้างบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกพัฒนาให้ หรือบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ บรรณารักษ์และนักคอมพิวเตอร์เป็นผู้พัฒนา ดังนั้นโปรแกรมที่ได้อาจแตกต่างกันตามความต้องการและวัตถุประสงค์ของแต่ละห้องสมุด รวมทั้งตามความสามารถของผู้พัฒนาโปรแกรมให้สอดคล้องกับความต้องการการใช้งานอย่างแท้จริงของห้องสมุดนั้นจำเป็นต้องอาศัยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการตลอดจนสภาพแวดล้อมของห้องสมุดเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เป็นข้อกำหนดตามความต้องการของระบบ (Requirement specification) ที่มีความชัดเจนสามารถแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการได้ตรงจุด อีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่จะนำเข้ามาใช้ใหม่ หรือนำมาใช้ทดแทนระบบเดิมที่ใช้อยู่มีประสิทธิผล ส่วนปัญหาด้านการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนนั้น พบว่า ครูบรรณารักษ์ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และในขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่สอนด้วย ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมห้องสมุด งบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน นักเรียนและบุคลากรไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของห้องสมุด ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดโรงเรียนจึงให้การสนับสนุน เป็นอันดับหลัง ๆ และขาดการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุดอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (สุรพล ฤทธิรวมทรัพย์. 2539, เฉลิมชัย พิศพงษ์. 2544, วีระวรรณ วรรณโท. 2544, ภัทรพร จินตกานนท์, 2548 และบุปผา อวารนันท์. 2549)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพการใช้และปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Automated Library System) หมายถึง การนำโปรแกรมสำเร็จรูปที่ออกแบบสำหรับการจัดการระบบงานห้องสมุด ได้แก่ งานเทคนิค งานบริหาร งานบริการ และงานเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างฐานข้อมูลห้องสมุดและใช้ฐานข้อมูลห้องสมุดร่วมกัน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการสื่อสาร

โทรคมนาคมและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นและเรียกใช้สารสนเทศที่ต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันกับความต้องการ

2. หลักการทำงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ห้องสมุดส่วนมากมีการทำงานที่เป็นระบบมาตรฐานสากล ซึ่งระบบห้องสมุดอัตโนมัติประกอบไปด้วยชุดโปรแกรมการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ 5 ชุดโปรแกรม (นิธิมา สังคะหะ, 2542) ได้แก่ 1) ชุดโปรแกรมจัดทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (cataloging module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดทุกประเภท เช่น หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ วารสาร โสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สามารถบันทึกข้อมูลได้ทั้งแบบ MARC และ NON-MARC 2) ชุดโปรแกรมพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (acquisition module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งประกอบด้วยการสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดที่จัดหาเข้ามา การจัดทำงบประมาณจัดซื้อและการหักงบประมาณ การจัดทำจดหมายสั่งซื้อ และการทวงถามเมื่อมีการจัดซื้อหนังสือ หรือได้รับล่าช้า จัดการและควบคุมเกี่ยวกับรายการผู้จำหน่ายและร้านค้า สามารถสร้างฐานข้อมูลผู้ขายได้ จัดการเกี่ยวกับอัตราการแลกเปลี่ยนเงินได้ 3) ชุดโปรแกรมควบคุมการยืม-คืน (circulation module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานในการให้บริการยืม-คืนทรัพยากรห้องสมุด เช่น กำหนดระเบียบในการยืม-คืนได้ สร้างฐานข้อมูลสมาชิก การกำหนดวันให้ยืม อายุสมาชิก การกำหนดสิทธิในการให้ยืมของสมาชิก การกำหนดวันให้ยืมของทรัพยากรแต่ละประเภท การกำหนดค่าปรับและคิดค่าปรับ การทำจดหมายติดตามทวงถามเมื่อมีหนังสือค้างส่ง การจองหนังสือ พิมพ์รายงานหรือสถิติที่ต้องการได้ เป็นต้น 4) ชุดโปรแกรมควบคุมวารสาร (serial module) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานของวารสาร คือ งานจัดหาวารสารโดยการสั่งซื้อ การจัดทำงบประมาณจัดซื้อและการหักงบประมาณ การทำจดหมายสั่งซื้อและทวงถามเมื่อได้รับวารสารล่าช้า งานลงทะเบียนวารสาร เป็นต้น 5) ชุดโปรแกรมสืบค้นออนไลน์ (online public access catalog) เป็นชุดคำสั่งสำหรับการทำงานการสืบค้นข้อมูล เช่น การค้นด้วยชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หรือชื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ หัวเรื่อง คำสำคัญ เป็นต้น

3. การประยุกต์ใช้โปรแกรมในงานห้องสมุดโรงเรียน มีดังนี้ (จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, 2544; นิธิมา สังคะหะ, 2542; นันทิพย์ ภิภาวิน, 2545)

1. งานจัดหา ประกอบด้วยกระบวนการในการติดต่อสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศจากสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย การจัดการรายการสั่งซื้อ การรับเข้า การทวงถาม การสร้างฐานข้อมูลสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย การจัดทำงบประมาณ การต่ออายุสมาชิก และการออกรายงาน

2. งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ การใช้โปรแกรมทำงานห้องสมุดในงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการมีดังนี้ การสร้างฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศ การพิมพ์บัตรรายการ การพิมพ์เลขเรียกหนังสือ การพิมพ์ซองบัตรยืม การพิมพ์ป้ายติดสัน และการออกรายงาน

3. งานบริการสืบค้นรายการบรรณานุกรมระบบออนไลน์ (OPAC) การใช้โปรแกรมในการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดนั้นเป็นการเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วให้แก่ผู้ใช้ สามารถสืบค้นได้จากเลขเรียกหนังสือ เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ สำนักพิมพ์ และสามารถเลือกใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้ได้รายการที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด

4. งานควบคุมวารสาร การใช้โปรแกรมทำงานห้องสมุดในงานควบคุมวารสารมีดังนี้ การสร้างฐานข้อมูล ทะเบียนวารสาร การจัดทำดัชนีวารสาร การทำจดหมายสั่งซื้อและทวงถาม การอำนวยความสะดวกในการเย็บเล่ม การยกเลิกการบอกรับการเป็นสมาชิก และการออกรายงานต่าง ๆ

5. งานบริการยืม-คืน การใช้โปรแกรมทำงานห้องสมุดในงานบริการยืม-คืน คือ การสร้างฐานข้อมูล สมาชิกห้องสมุด การกำหนดวันให้ยืมของทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท การกำหนดค่าปรับและคิดค่าปรับ การทำจดหมายทวงถามเมื่อมีการค้างส่ง การจอง การยืมต่อ และการออกรายงานต่าง ๆ

4. โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นำมาใช้ในห้องสมุดโรงเรียน

4.1 โปรแกรมนวสาร เป็นโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติของบริษัท อัลฟ่า ออฟฟิศ โอโตเมชั่น จำกัด เป็นโปรแกรมที่ทำงานกับระบบปฏิบัติการและฐานข้อมูลได้หลายระบบ ใช้มาตรฐาน MARC ในการลงรายการ ระบบการจัดหมวดหมู่ใช้ได้หลายระบบ เช่น Dewey, LC, NLM เป็นต้น สนับสนุนการทำงานตามมาตรฐาน Z39.50 โมดูลหลัก ได้แก่ งานจัดหา งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานควบคุมวารสาร งานบริการยืม-คืน และ OPAC

4.2 โปรแกรม Magic Library เป็นโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติของบริษัทโสมาภา จำกัด มีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐาน MARC ในปัจจุบันโปรแกรมมีการพัฒนาขึ้นมาจากอดีตมาก โดยมีโมดูลหลักในการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการยืม-คืน OPAC งานจัดหา และงานควบคุมวารสาร

4.3 โปรแกรม LSpider เป็นโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติของ บริษัทโสมาภา จำกัด เหมาะสมกับห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็ก การทำงานของโปรแกรมมีทั้งออนไลน์และออฟไลน์ จัดเก็บข้อมูลด้วยมาตรฐาน MARC โดยประกอบด้วยโมดูลต่าง ๆ ได้แก่ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการยืม-คืน OPAC งานจองทรัพยากรสารสนเทศ และงานข้อมูลสมาชิก

4.4 โปรแกรม Library 2000 เป็นโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติที่พัฒนาโดยนายสรรพพงศ์ จันทเลิศ เหมาะสมกับห้องสมุดขนาดเล็กจนถึงห้องสมุดขนาดใหญ่ สำหรับโมดูลหลัก ได้แก่ งานป้อนข้อมูล งานบริการยืม-คืน OPAC และงานพิมพ์บาร์โค้ดและสันหนังสือ เป็นต้น

4.5 โปรแกรม Mini-Micro CDS/ISIS เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พัฒนาขึ้นสำหรับจัดการฐานข้อมูลตัวอักษรไม่จำกัดขนาด และได้เผยแพร่ให้ประเทศต่างๆ นำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปัจจุบันโปรแกรมได้ถูกพัฒนาให้สามารถทำงานกับระบบปฏิบัติการต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนามาน World Wide Web มีชื่อว่า Websis สำหรับผู้ที่ใช้โปรแกรมนี้จะสามารถกำหนดโครงสร้างข้อมูล แบบบันทึกข้อมูล โครงสร้างดัชนี และรูปแบบการแสดงผลได้ตามความต้องการ

4.6 โปรแกรม PLS 3

โปรแกรมการบริการงานห้องสมุด PLS3 (Public Library Services V.3.03) เป็นโปรแกรมระบบฐานข้อมูลระบบบริการงานห้องสมุด เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่เผยแพร่ฟรี สำหรับห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็ก พัฒนาโดย อาจารย์ฐิติ บุญยศ เพื่อใช้จัดการระบบห้องสมุด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง ต.บ้านซ้อง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ต่อมาได้เผยแพร่ไปสู่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย รวมถึงการใช้ในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดเฉพาะ โปรแกรมสามารถดำเนินงานได้หลายอย่าง เช่น การบันทึกข้อมูล

หนังสือ ข้อมูลสมาชิกห้องสมุด ข้อมูลวัสดุอื่นที่ไม่ใช่หนังสือ บริการยืม-คืน หนังสือ และวัสดุ โดยระบบ Barcode การสืบค้นข้อมูลหนังสือและวัสดุ การรายงานสถิติต่าง ๆ การพิมพ์บัตรสมาชิกพร้อม Barcode การพิมพ์ Barcode/Labels ติดส้นหนังสือการรายงานสถิติต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับงานห้องสมุด การบันทึกข้อมูลการจำหน่าย ระบบจัดการฐานข้อมูล มีระบบสำรองข้อมูลและการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

4.7 โปรแกรม ULibM

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ULibM (Union Library Management) เป็นระบบที่พัฒนาโดยคนไทย เกิดบูรณาการจากประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่าสิบปี ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและงานห้องสมุด โดยมีนายสมพงษ์ เจริญศิริ และคณะเป็นผู้พัฒนาระบบ เนื่องจากผู้พัฒนาได้ทำงานกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติขนาดใหญ่ ระดับมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ได้แก่ ระบบ INNOPAC, VTLS, HORIZON รวมถึงระบบสหบรรณานุกรม (Union Catalog) ในประเทศไทยและญี่ปุ่น ทำให้ผู้พัฒนามีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์มาพัฒนาระบบสำหรับห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้ได้มาตรฐานสากลในการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้แหล่งสารสนเทศ หรือห้องสมุดมีระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ได้มาตรฐานใช้งาน และสามารถเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับระบบห้องสมุดอื่นได้ในอนาคต ซึ่งผู้พัฒนาระบบได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่จะเลือกใช้โปรแกรมสามารถไว้วางใจในการพัฒนาและดูแลระบบต่อไปในอนาคต

4.8 โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สฟฐ.

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สฟฐ. (OBEC Library Automation System) ได้พัฒนาขึ้นมาจากโปรแกรม Open Source ที่ชื่อว่า OpenBiblio โดย GNU Library General Public License ซึ่งโปรแกรมพัฒนาในลักษณะของ Web Application ใช้ภาษา PHP สามารถใช้ในการบริหารจัดการห้องสมุดอัตโนมัติแบบบูรณาการ (Integrated Library System : ILS) ที่ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานสากล สามารถรองรับการทำงานในระบบห้องสมุดต่าง ๆ ได้แก่ การลงรายการทรัพยากรห้องสมุด (Cataloguing) การบริการยืม-คืน (Circulation) การจัดทำสถิติและรายงาน (Statistic and Report) รวมถึง การสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด (Online Public Access Cataloguing : OPAC) ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสืบค้นของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โปรแกรมดังกล่าวติดตั้งและใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีระบบการทำงานในห้องสมุดครบถ้วน และมีมาตรฐานด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เหมาะสำหรับห้องสมุดโรงเรียน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาในความร่วมมือของคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ศึกษาและพัฒนาต่อยอดเพิ่มขีดความสามารถของระบบห้องสมุดให้เหมาะสมกับลักษณะงานของห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับการศึกษางานวิจัยในประเทศที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีดังนี้ เถลิงชัย พิศพงษ์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้เครื่อง

คอมพิวเตอร์ไม่เป็นระบบเครือข่าย โดยทุกแห่งมีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับปฏิบัติงาน และมีเครื่องสำหรับผู้สืบค้นข้อมูล ด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยโปรแกรมที่นำมาใช้ส่วนใหญ่คือ โปรแกรม Smart Library รองลงมาคือโปรแกรม ศธ 01 และ Library 2001 ส่วนโปรแกรมเฉพาะงานมีการใช้น้อยที่สุด โดยโปรแกรมที่นำมาใช้ส่วนใหญ่คือ โปรแกรม CDS/ISIS รองลงมาคือ โปรแกรมนวนินราชทิศ และโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเอง การได้มาของโปรแกรม ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่จัดซื้อเอง บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้โปรแกรมห้องสมุดด้วยตนเอง ด้านการใช้กับงานห้องสมุดพบว่า ใช้ในงานบริการยืม-คืนมากที่สุด รองลงมาคืองานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ และงานบริการสารสนเทศเป็นอันดับสาม ส่วนงานควบคุมวารสารและงานจัดทำเป็นอันดับสุดท้าย สำหรับปัญหาที่พบ คือ บรรณารักษ์ไม่มีความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์ และขาดผู้ดูแลระบบคอมพิวเตอร์ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ คือมีจำนวนน้อย และด้านโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติคือ โปรแกรมที่มีอยู่มีประสิทธิภาพต่ำและไม่ทันสมัย ทำงานไม่ได้ตามความต้องการ ใช้งานยุ่งยากและมีความซับซ้อน และด้านงบประมาณคืองบประมาณมีจำกัด ส่วนการศึกษาในเรื่องการใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

นาถระพินทร์ เบญจวงศ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของวิทยาลัยเทคนิคในประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ของวิทยาลัยเทคนิคในประเทศไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นิยมใช้ ได้แก่ ISIS 2000, Library 2000 และ Library 2001 ซึ่งผู้พัฒนาระบบทั้งหมดเป็นคนไทยและมีการจัดทำฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์พร้อมกัน ชุดคำสั่งที่มีการใช้คือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการ ยืม-คืน และงานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพ็ค รองลงมาคืองานควบคุม วารสาร และงานจัดทำทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่พบมากที่สุดคือ บุคลากรขาดความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ รองลงมาคือปัญหาด้านงบประมาณ และความต้องการในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติพบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการบุคลากรห้องสมุดที่มี ความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ รองลงมา คือ ความต้องการด้านงบประมาณเพื่อใช้ในการฝึกอบรมบุคลากร บำรุงรักษาฮาร์ดแวร์และ ซอฟต์แวร์ และการจัดซื้อฮาร์ดแวร์เพิ่มเติม

ส่วนบุผา ถาวรนนท์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานห้องสมุดอัตโนมัติ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานห้องสมุด และข้อเสนอแนะแนวทางในการ พัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาโดยรวมได้ว่า มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้ งานในห้องสมุดน้อย บุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมีน้อยและไม่เพียงพอ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบแลนและอินเทอร์เน็ต และวีระวรรณ วรรณโท (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณารักษ์และนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปมากกว่าซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นใช้เองโดยนำมาใช้งานด้านบริการของห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคืองานเทคนิคและงานบริหาร ผู้ดูแลระบบของห้องสมุดคือ หัวหน้างาน ห้องสมุด และมีบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานด้าน

คอมพิวเตอร์ในด้านการวิเคราะห์ออกแบบ การเขียนโปรแกรม และการดูแลรักษาโปรแกรม มีการจัดทำคู่มือการใช้งาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ภายในห้องสมุด มีการนำระบบเครือข่ายแลนมาใช้ในการปฏิบัติงานห้องสมุดและมีการใช้ เครือข่ายแวนน้อยที่สุด ส่วนปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ด้านงบประมาณมีปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ บุคลากร ผู้ใช้บริการ เครื่องคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ งานบริหารของห้องสมุด งานเทคนิคของห้องสมุดและการ ประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์ และภัทรพร จินตกานนท์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหา การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตปริมณฑล ผลการวิจัยสรุปได้ว่าห้องสมุดโรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมระบบปฏิบัติการ Windows และใช้ซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำเร็จรูปและซอฟต์แวร์ที่ พัฒนาขึ้นใช้เอง ด้านสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พบว่า ระบบห้องสมุดอัตโนมัติสามารถลด ภาระการทำงาน ทำให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการจัดหาพบว่า มี 2 วิธี คือ การจัดหา ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปและซอฟต์แวร์ที่ พัฒนาขึ้นใช้เอง โดยจัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์พร้อมกัน ชุดคำสั่งที่มีการใช้ในห้องสมุด ได้แก่ งานวิเคราะห์ หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการยืม-คืน งานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพ็ค งานควบคุม วารสาร และงานจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ การใช้งานเครือข่ายคอมพิวเตอร์มี 2 รูปแบบ คือ เป็นเครื่อง คอมพิวเตอร์เดี่ยวใช้งานแบบไม่เชื่อมโยงเครือข่ายและเป็นระบบเครือข่าย โดยใช้ในงานจัดเก็บ ข้อมูลและเชื่อมโยง ระบบเครือข่ายแลน แต่มีการใช้เครือข่าย School Net น้อย บุคลากรที่รับผิดชอบระบบห้องสมุดอัตโนมัติส่วนใหญ่จะ อยู่ในตำแหน่งครูบรรณารักษ์ และวุฒิการศึกษาสูงสุดของบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาโท รองลงมาคือวุฒิการศึกษาปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ แต่บุคลากรที่มีความรู้ทาง บรรณารักษศาสตร์และด้านคอมพิวเตอร์ปฏิบัติงานประจำห้องสมุดยังคงมีน้อย ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับเงินงบประมาณ แผ่นดิน รองลงมาคือเงินบำรุงการศึกษา และมีการจัดเตรียมงบประมาณในการบำรุงรักษาซอฟต์แวร์ จัดซื้อและซ่อม บำรุงรักษา ฮาร์ดแวร์ พัฒนาระบบ รวมถึงนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรเพิ่มเติม ด้าน ผู้พัฒนาหรือผู้ขายซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีการฝึกอบรมการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้กับบุคลากรของ ห้องสมุดและดูแลรักษาระบบเมื่อเกิดการขัดข้อง โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ บริษัทเข้ามาดำเนินการในห้องสมุด รองลงมาใช้ วิธีแก้ไขปัญหาโดยให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และแก้ไขปัญหโดยดูแลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและมีความถี่ในการ ให้บริการดูแลรักษาระบบตั้งแต่เดือน ละครั้งจนถึง 2 เดือนต่อครั้ง และทุกครั้งเมื่อเกิดขัดข้อง และ 2. ปัญหาการใช้ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ได้แก่ปัญหาด้านฮาร์ดแวร์พบว่าเครื่อง คอมพิวเตอร์มีจำนวนน้อยและมีประสิทธิภาพต่ำซึ่ง มักจะทำงานช้าหรือหยุดการทำงานเมื่อมีการ ประมวลผลข้อมูลมาก ปัญหาด้านการใช้ซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุด อัตโนมัติพบว่าประสบปัญหาเรื่องการจัดเรียงข้อมูลและการใช้งานภาษาไทย ห้องสมุดไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่ง เองได้ และมีปัญหาการถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเดิมไปสู่ระบบใหม่ ปัญหาด้านบุคลากรส่วนใหญ่มีปัญหา เหมือนกันคือ ขาดความรู้ ความชำนาญและทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และระบบห้องสมุด อัตโนมัติ ส่วนปัญหาด้านงบประมาณ พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยขนาดของห้องสมุดและงบประมาณมีผลต่อการใช้ระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ ด้านคู่มือการใช้งานห้องสมุดบางแห่งไม่มีคู่มือการใช้งานที่เป็นภาษาไทยทำให้ใช้งานยาก หากมี ปัญหาในการใช้ระบบห้องสมุดต้องสอบถามไปยังบริษัทผู้ขายทำให้เสียเวลาในการรอคำตอบและไม่สามารถ แก้ไขปัญหา ได้ทันเวลาที่เพราะไม่มีผู้รับผิดชอบดูแลระบบห้องสมุดอัตโนมัติโดยตรง และผู้พัฒนาหรือผู้ขายซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุด อัตโนมัติคิดค่าใช้จ่ายในการบริการหลังการติดตั้งสูง

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีดังนี้

Schamber. (1990) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติในห้องสมุดโรงเรียนและความต้องการของผู้บริหารห้องสมุดต่อเทคโนโลยีของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการวางแผนในการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาดำเนินงาน การฝึกอบรมบุคลากร และการบำรุงรักษาซอฟต์แวร์เพื่อให้สอดคล้องกับเงินงบประมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ห้องสมุดมีการใช้ระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติในงานบริการยืม-คืน งานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพ็ค งานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และงานควบคุมวารสาร ห้องสมุดส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ ชุดคำสั่งหลักของห้องสมุดอย่างน้อย 2 ชุดคำสั่งทำงานในลักษณะบูรณาการ เช่น งานวิเคราะห์ หมวดหมู่และทำรายการและงานบริการยืม-คืน เป็นต้น ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นำมาใช้ควรมีความสามารถในการถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเดิมไปสู่ระบบใหม่ มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย มีบริการหลังการขายของผู้พัฒนาระบบ เช่น การติดตั้ง การฝึกอบรม การ บำรุงรักษา เป็นต้น และการปรับปรุงซอฟต์แวร์ให้ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้

Keable [et al.] (1993) ได้ศึกษาการติดตั้งระบบอัตโนมัติในห้องสมุดโรงเรียนในรัฐ Minnesota พบว่างานที่ใช้ระบบอัตโนมัติมากที่สุด คือ งานบริการยืม-คืน รองลงมาคือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ และงานบริการอ้างอิงเป็นอันดับสุดท้าย สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีการใช้มากที่สุดคือ โปรแกรม Winnebago รองลงมาคือ โปรแกรม Follett โปรแกรม Library Corporation และอันดับสุดท้ายคือ โปรแกรม MicroCat ส่วนปัญหาที่พบในการนำระบบอัตโนมัติมาใช้ ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณ ยังไม่มีความต้องการใช้ และผู้บริหารไม่สนับสนุน

Meghabghab and Meghabghab (1994) ศึกษาเรื่อง ระบบอัตโนมัติในห้องสมุดโรงเรียนในรัฐ Georgia พบว่า ระบบอัตโนมัติที่นิยมใช้มากที่สุด คือ Follett Circ Plus รองลงมาคือ Winnebago และ Follett Circ/Cat Plus ตามลำดับ งานบริการยืม-คืนเป็นงานที่นิยมใช้ระบบอัตโนมัติมากที่สุด รองลงมาคือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ และงานบริการสืบค้นรายการบรรณานุกรมระบบออนไลน์ งานจัดหาเป็นลำดับที่สาม และงานควบคุมวารสารมีใช้น้อยที่สุด มีการสร้างเครือข่ายเฉพาะที่เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในห้องสมุด ผู้ใช้นิยมใช้เครือข่ายสืบค้นรายการบรรณานุกรมจากฐานข้อมูลซีดีรอม จำนวนทรัพยากรห้องสมุด และจำนวนนักเรียนไม่มีผลต่อการตัดสินใจนำระบบอัตโนมัติมาใช้ และมีบรรณารักษ์จำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ไม่มีการวางแผนที่จะใช้ระบบอัตโนมัติเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนมากกว่าจำนวนของทรัพยากรหรือจำนวนนักเรียน

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในห้องสมุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ห้องสมุดโรงเรียนหลายแห่งได้นำเอาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานห้องสมุดโดยนำมาใช้ในงานบริการยืม-คืน งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานจัดหา และงานสืบค้นสารสนเทศ ส่วนปัญหาที่พบ คือ บุคลากรขาดความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ และไม่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณสนับสนุน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์/ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 210 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์/ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 136 คน ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร โดยใช้ตารางเครซีและ มอร์แกน และสุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพการใช้และปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลข้อมูลทั่วไปและสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน
ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของห้องสมุดโรงเรียน พบว่า ชื่อห้องสมุดส่วนมากใช้ตามชื่อของโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียนบ้านโนนตูม ห้องสมุดโรงเรียนบ้านกลาง เป็นต้น และใช้ชื่อเฉพาะของห้องสมุด จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดอาคารหอสมุด 108 ปี โรงเรียนเพชรพิทยาคม, ห้องสมุดพนม-ลาวัลย์ สุนทรสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านยาวิ- ห้วยโป่ง, ห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนบ้านวังท่าดี, ห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนอนุบาลศรีเทพ (สว่างวัฒนา) และห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก โรงเรียนวิทยานุกูลนารี ทรัพยากรสารสนเทศในฐานข้อมูลห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดมีหนังสือทั่วไป 500-10,000 ระเบียบ และสถานที่ตั้งห้องสมุด ส่วนมากใช้สถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น และบางแห่งมีอาคารเป็นเอกเทศ โดยมีตำแหน่งของผู้บริหารในห้องสมุด ได้แก่ หัวหน้างานห้องสมุด หัวหน้าบรรณารักษ์ ด้านงานที่รับผิดชอบในห้องสมุด ส่วนมากจะรับผิดชอบทุกงานในห้องสมุด จำนวนบุคลากรปฏิบัติงานในห้องสมุด เป็นเจ้าหน้าที่/พนักงาน และบรรณารักษ์ จำนวน 1-2 คน วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ส่วนมากจบสาขาอื่น ๆ ที่มาปฏิบัติงานห้องสมุด ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มากกว่าจบปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และตำแหน่งที่รับผิดชอบในห้องสมุด ได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้ดูแลห้องสมุด และผู้ช่วยบรรณารักษ์ เป็นต้น

ส่วนสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน พบว่า มีประสบการณ์ในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 -2555 งานที่รับผิดชอบในระบบงานย่อย (Module) ได้แก่ ระบบงานบริการยืม-คืน (Circulation Module) ระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) และระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) ห้องสมุดของมีการจัดเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น การซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์เลเซอร์ เครื่องอ่านบาร์โค้ด เครื่องสแกนเนอร์ ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาระบบฮาร์ดแวร์/ซอฟต์แวร์ และค่าใช้จ่ายในการอบรม/พัฒนาศูนย์บุคลากร โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ใช้การดำเนินงานห้องสมุด ได้แก่ โปรแกรม OBEC Library Automatic โปรแกรม PLS3 โปรแกรม Library 2000 และใช้โปรแกรมอื่น ๆ เช่น โปรแกรม UlibM โปรแกรม

Library 2001 และโปรแกรม Library work 2013 โดยห้องสมุดได้จัดการระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และห้องสมุดได้ใช้งานระบบงานย่อย ได้แก่ ระบบงานบริการยืม-คืน (Circulation Module) ระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) ระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) ห้องสมุดมีจำนวนผู้ใช้ที่ระบบอนุญาตให้เข้าใช้พร้อมกัน (User License) ได้ตั้งแต่ 4-32 License ใช้โปรแกรมระบบปฏิบัติการ (Operating system) Window NT ในการจัดการฐานข้อมูล ผู้ดูแลระบบห้องสมุดอัตโนมัติส่วนมากเป็นบรรณารักษ์ ส่วนการบำรุงรักษาและดูแลระบบ มีบรรณารักษ์และนักวิชาการคอมพิวเตอร์เป็นผู้ดูแล และห้องสมุดที่จัดซื้อโปรแกรมจากบริษัท เมื่อระบบเกิดข้อขัดข้องในการทำงาน บริษัทแก้ปัญหาให้ มีเจ้าหน้าที่บริษัทเข้ามาดำเนินการ ให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ รวมถึงดูแลผ่านระบบออนไลน์ และบริษัทเป็นผู้ดูแลทุกครั้งเมื่อเกิดเหตุขัดข้อง

2. สรุปผลปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้

2.1 ปัญหาระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชีงบประมาณ (Acquisition Module) โดยภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านปัญหาการออกรายงาน เนื่องจากระบบไม่สามารถออกรายงานพิมพ์รายการงบประมาณที่ได้ทำการปิดงบประมาณ ระบบไม่สามารถออกรายงานตรวจสอบการใช้งานงบประมาณ ระบบไม่สามารถออกรายงานรายชื่อหนังสือใหม่ที่สั่งซื้อ และระบบไม่สามารถพิมพ์แบบฟอร์มใบสั่งซื้อสิ่งพิมพ์โดยอัตโนมัติ

2.2 ปัญหาระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญหาการสร้างรายทะเบียนข้อมูลและปรับปรุงรายการ เนื่องจากระบบไม่สามารถใช้ MARC tag ในการสร้างทะเบียนบรรณานุกรมได้ครบทุกเขตข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้ และการใช้แบบฟอร์มในการลงรายการบรรณานุกรมไม่สามารถเพิ่มเติมเขตข้อมูล MARC ได้ทันทีตามความต้องการ ไม่สามารถถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเดิมเข้าสู่ระบบใหม่ได้ และการถ่ายโอนข้อมูลได้ไม่ครบทุก เขตข้อมูลตามความต้องการของห้องสมุด

2.3 ปัญหาระบบบริการยืม – คืน (Circulation Module) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญหาการจอง คือ ระบบไม่สามารถเตือนให้ทราบเมื่อมีการจองทรัพยากร ระบบจะไม่สามารถปรับปรุงรายการที่ถูกจองโดยอัตโนมัติ และระบบไม่สามารถจองทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะเจาะจงรายการใดรายการหนึ่ง

2.4 ปัญหาระบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serial Control Module) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านปัญหาการออกรายงาน เนื่องจากระบบไม่สามารถพิมพ์รายงานรายชื่อวารสารทุกรายชื่อที่มีอยู่ในฐานข้อมูล ระบบไม่สามารถพิมพ์รายการทวงเป็นแบบฟอร์ม และระบบไม่สามารถพิมพ์รายงานรายทะเบียนวารสารที่ได้รับทุกรายชื่อ

2.5 ปัญหาระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญหาการออกรายงานและสถิติ เนื่องจากระบบไม่สามารถออกรายงานสถิติการใช้คำค้นแบบตรรกบูลีน ระบบไม่สามารถออกรายงานสถิติการใช้คำค้นจากชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง คำสำคัญ เลขเรียกหนังสือ เป็นต้น และระบบไม่สามารถพิมพ์ผลการสืบค้นจากคำสำคัญ

3. สรุปผลความพึงพอใจในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ในห้องสมุดโรงเรียน

3.1 ความพึงพอใจในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ในห้องสมุดโรงเรียน โดยภาพรวมระดับมาก ได้แก่

3.1.1 ด้านความพึงพอใจต่อการให้บริการด้วยระบบงานบริการยืม-คืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการออกรายงานและการจัดเก็บสถิติการยืม-คืน ค่าปรับ สามารถขยายปริมาณการให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้เพิ่มมากขึ้นและรวดเร็ว ช่วยลดขั้นตอนการให้บริการยืม-คืน และการจัดเก็บข้อมูลระเบียบสมาชิก ข้อมูลรายละเอียดการยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้

3.1.2 ด้านความพึงพอใจต่อการทำงานของระบบงานจัดทำรายการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการออกรายงานสถิติ ช่วยลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลระเบียบบรรณานุกรม และการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศสามารถปรับปรุง / แก้ไขข้อมูล ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน การลงรายการบรรณานุกรมด้วยมาตรฐาน MARC ทำได้สะดวก และสามารถใช้งานข้อมูลเดียวกันในการจัดเก็บข้อมูลเชื่อมโยงเข้ากับทุกระบบงานของห้องสมุดได้

3.1.3 ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานจัดการระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการกำหนดสิทธิผู้ใช้ และการตรวจสอบระบบเกี่ยวกับผู้ใช้ที่เข้าใช้ระบบ ระบบรักษาความปลอดภัย (security) ของ การจัดการระบบ ระบบการสำรองข้อมูล (database backup) และการกู้คืนข้อมูลเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

3.1.4 ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีรูปแบบการแสดงผลหน้าจอการสืบค้นง่ายต่อการอ่านและใช้งาน การใช้ตรรกษาค้นต่าง ๆ ในการสืบค้นข้อมูลจาก ชื่อผู้แต่ง เลขเรียกหนังสือ ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง คำสำคัญ ทำให้สะดวกและง่ายต่อการใช้งาน ระบบจัดเรียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การออกรายงานสถิติ และสามารถค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามต้องการ

3.1.5 ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการแสดงผลหน้าจอรายการทะเบียนวารสาร การออกรายงานสถิติ การลงทะเบียนวารสารโดย (check-in) และการเย็บทะเบียนวารสารฉบับย้อนหลัง

3.1.6 ด้านความพึงพอใจต่อการทำงานของระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชีงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการควบคุมบัญชีงบประมาณในการสั่งซื้อทรัพยากรทุกประเภท การบันทึกทะเบียนข้อมูลการสั่งซื้อทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และการสั่งซื้อทรัพยากรการปิดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อ

3.1.7 ด้านความพึงพอใจต่อการบริการของบริษัทผู้แทนจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการดำเนินการแก้ไขเมื่อระบบเกิดข้อขัดข้องให้เสร็จทันกับการใช้งาน การเรียกใช้บริการหลังการขายของบริษัท และการปรับปรุง/แก้ไขปัญหาระบบของบริษัทตามความต้องการของผู้ใช้

สรุปและวิจารณ์ผล

จากการศึกษาการวิจัยเรื่อง สภาพการใช้และปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลข้อมูลทั่วไปและสภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของห้องสมุดโรงเรียน พบว่า ชื่อห้องสมุดใช้ตามชื่อของโรงเรียนและใช้ชื่อเฉพาะ

ส่วนทรัพยากรสารสนเทศในฐานข้อมูลห้องสมุด แบ่งเป็น หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง นวนิยาย และเรื่องสั้น จัดหมวดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ ด้านสถานที่ตั้งห้องสมุด ใช้สถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น มีหัวหน้างานและ

บุคลากรปฏิบัติงานในห้องสมุด จำนวน 1-2 คน บุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดส่วนมากไม่ได้เรียนจบสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ นันทิพงศา (2541 : 56-63) ที่พบว่า ครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไม่ได้จบการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง และยังทำหน้าที่สอนเหมือนคนอื่น ทำให้มีเวลาจำกัดในการปฏิบัติงานห้องสมุด และห้องสมุดโรงเรียนยังมีความต้องการผู้ที่สำเร็จการศึกษาโดยตรง ต้องการผู้ช่วยบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับงานห้องสมุด

1.2 สภาพการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดโรงเรียนได้นำโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ใช้การดำเนินงานห้องสมุด ได้แก่ โปรแกรม OBEC Library Automatic, PLS3, Library 2000, UlibM, Library 2001 และ Library work 2013 โดยจัดหาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ห้องสมุดได้ใช้งานระบบงานย่อย ได้แก่ ระบบงานบริการยืม-คืน (Circulation Module) ระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) ระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย พิศพงษ์. (2544) และนาถระพินทร์ เบญจวงศ์ (2548) พบว่า โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นิยมใช้ได้แก่ Library 2000 และ Library 2001 ซึ่งผู้พัฒนาระบบทั้งหมดเป็นคนไทยและมีการจัดทำฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์พร้อมกัน ชุดคำสั่งที่มีการใช้คือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการ ยืม-คืน และงานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพ็ค รองลงมาคือ งานควบคุม วารสาร และงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schamber (1990) พบว่า ห้องสมุดมีการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติในงานบริการยืม-คืน งานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพ็ค งานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และงานควบคุมวารสาร ห้องสมุดส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ ชุดคำสั่งหลักของห้องสมุดอย่างน้อย 2 ชุดคำสั่งทำงานในลักษณะบูรณาการ เช่น งานวิเคราะห์ หมวดหมู่และทำรายการและงานบริการยืม-คืน เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาระบบระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชีงบประมาณ (Acquisition Module) ปัญหาระบบงานจัดทำรายการ (Cataloging Module) ปัญหาระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ (Online Public Access Cataloging Module) ปัญหาระบบงานยืม-คืน (Circulation Module) และปัญหาบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serial Control Module) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพร จินตกานนท์ (2548) ที่พบว่า ปัญหาการใช้ซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พบว่า ประสบปัญหาเรื่องการจัดเรียงข้อมูลและการใช้งานภาษาไทย ห้องสมุดไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเองได้ และมีปัญหาการถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเดิมไปสู่ระบบใหม่

3. จากผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ในห้องสมุดโรงเรียน โดยภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านความพึงพอใจต่อการให้บริการด้วยระบบงานบริการยืม-คืน ด้านความพึงพอใจต่อการทำงานของระบบงานจัดทำรายการ ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานจัดการระบบ ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานสืบค้นรายการสารสนเทศออนไลน์ ด้านความพึงพอใจต่อระบบงานวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ด้านความพึงพอใจต่อการทำงานระบบงานจัดหาและควบคุมบัญชี และด้านความพึงพอใจต่อการบริการของบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพร จินตกานนท์ (2548) Meghabghab (1994) และนาถระพินทร์ เบญจวงศ์ (2548) ที่พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมระบบปฏิบัติการ Windows และใช้ซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำเร็จรูปและซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นใช้เอง ชุดคำสั่งที่มีการใช้ในห้องสมุด ได้แก่ งาน

วิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานบริการยืม-คืน งานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพค งานควบคุมวารสาร และงานจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schamber (1990) ที่พบว่า ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นำมาใช้ควรมีความสามารถในการถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเดิมไปสู่ระบบใหม่ มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย มีบริการหลังการขายของผู้พัฒนาระบบ เช่น การติดตั้ง การฝึกอบรม การบำรุงรักษา และการปรับปรุงซอฟต์แวร์ให้ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรีย์ สุทธิสารกร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ท้าวเงิน นางสาวสุพัชราวดี ไกรโชค และนางสาวอรทัย พรหมบุญ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน และขอขอบขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ ลินพิศาล. (2537). การจัดการระบบห้องสมุดอัตโนมัติ. เชียงใหม่: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2543). เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา.
- เฉลิมชัย พิศพงษ์. (2544). การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นรินทร์ นันทิพงศา. (2541). แนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2548). การบริหารห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : เอสอาร์ พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์.
- _____. (2545). e-Library ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์.
- _____. บรรณานิการ. (2542). Library Automation and Digital library = ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที. กรุงเทพฯ : ชัมพ์บลิชซิง.

- นาถระพินทร์ เบ็ญจวงศ์. (2548). การใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของมหาวิทยาลัยเทคนิคในประเทศไทย.
อินฟอร์เมชั่น, 12(2), 31.
- นิธิดา สังคหะ. (2542). “ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ” ใน ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที. กรุงเทพฯ: ชัมชิสเต็ม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุปผา ถาวรนนท์. (2549). การบริหารระบบห้องสมุดอัตโนมัติของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย: สำนักบัณฑิต สถาบันราชภัฏ
เชียงราย.
- ภัทรพร จินตทานนท์. (2548). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตปริมณฑล.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราม ป้อมทอง. (2541). กระบวนการตัดสินใจเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติของผู้บริหารห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระวรรณ วรรณโท. (2544). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพิศ คูศิริพิทักษ์. (2539). ระบบห้องสมุดอัตโนมัติและเครือข่ายห้องสมุดทางวิชาการในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สุภาพร ชัยธัมมะปกรณ์. (2552). ILS4Lib. ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.slideshare.net/nstda/ils-4-Library>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). คู่มือการใช้งานระบบ
ห้องสมุดอัตโนมัติ สฟฐ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ฉบับปรับปรุง, กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- โอเพนซอร์ซ. (2552). ค้นเมื่อ 7 กันยายน 2557, จาก http://th.wikipedia.org/wiki/Avanti_library_system.
About Avanti library systems. Retrieved Aug 24, 2014, from <http://www.avantilibrarysystems.com/about.html>.
- Meghabghab, George V and Meghabghab, Dania B. (1994) INN: an Intelligent Negotiating Neural
Network for information systems: a design model. *Information processing &
management*. 30,5: 663-665.
- Integrated library system. (2009). Retrieved Aug 24, 2014, from http://en.wikipedia.org/wiki/Integrated_library_system.
- Kumar, V. (2006). Open source integrated library management systems. Retrieved Aug 24,
2014, from <http://www.asbindia.in/vimal/docs/OS-ILS.pdf>.
- _____. (2008). Workshop on Koha. . Retrieved Aug 16, 2014, from
<http://www.slideshare.net/vimal0212/presentation>.

Millet, John David. (1954). *Management in the Public Service : the Quest for Effective Performance*. New York : McGraw-Hill.

Nunnally, Jum C. (1978). *Phychometric Theory*. 2^{nd.ed.} New York : Mc Graw-Hill.

Saffady, W. (1989). *Introduction to automation for librarians*. 2^{nd.ed.} Chicago: American Library Association.

Schamber, L. (1990). *Automation for the School Library Media Center*. Retrieved April 8, 2008, from <http://202.28.50/eric/detail.nsp>.